

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Stappenplan voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Inhoudsopgave

• Vaststelling meldcode	3
• Route bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling	4
I. Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling	6
Stap 1 In kaart brengen van signalen	6
Stap 2 Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van het Advies en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld	7
Stap 3 Gesprek met de ouder	7
Stap 4 Weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de Kindermishandeling	9
Stap 5 Beslissen: zelf hulp organiseren of melden	9
Stap 5a Hulp organiseren en effecten volgen	9
Stap 5b Melden en bespreken met de ouder	10
II. Verantwoordelijkheden van de school in het scheppen van een randvoorwaarde voor een veilig werk- en meldklimaat	11

Overwegende:

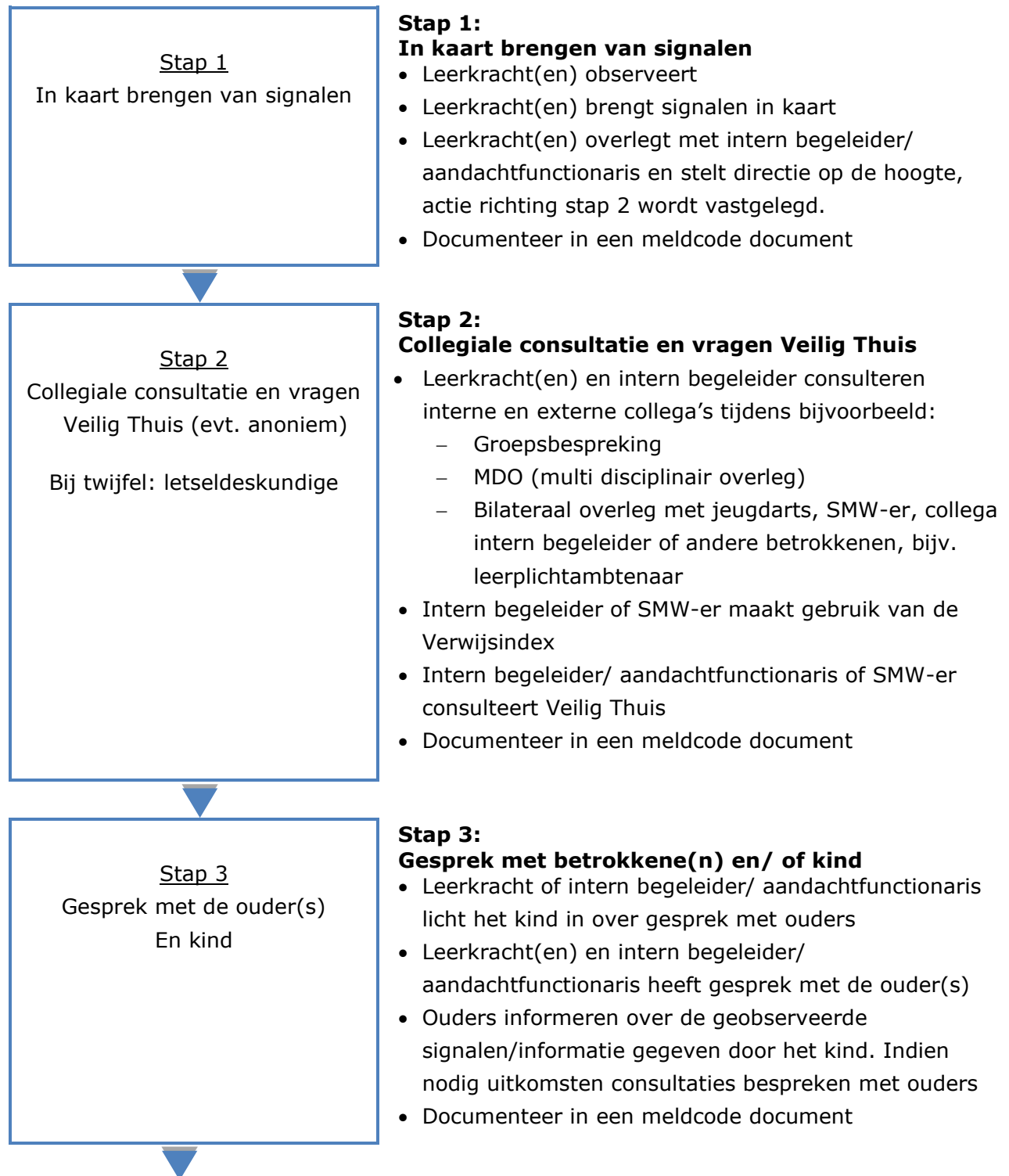
- dat RKBS De Paradijsvogel verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan zijn leerlingen en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan leerlingen die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat van de medewerkers die werkzaam zijn bij RKBS De Paradijsvogel op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met leerlingen en ouders/verzorgers attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- dat RKBS De Paradijsvogel een meldcode wenst vast te stellen zodat de medewerkers die binnen onze school werkzaam zijn, weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat RKBS De Paradijsvogel in deze code ook vastlegt op welke wijze zij de medewerkers bij deze stappen ondersteunt;
- dat onder *huiselijk geweld* wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling, eer gerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex)partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten;
- dat onder *kindermishandeling* wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eer gerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking;
- dat onder *medewerker* in deze code wordt verstaan: de medewerker die voor RKBS De Paradijsvogel werkzaam is en die in dit verband aan leerlingen van de basisschool zorg, begeleiding, of een andere wijze van ondersteuning biedt;
- dat onder *leerling* in deze code wordt verstaan: de leerling aan wie de medewerker zijn professionele diensten verleent;

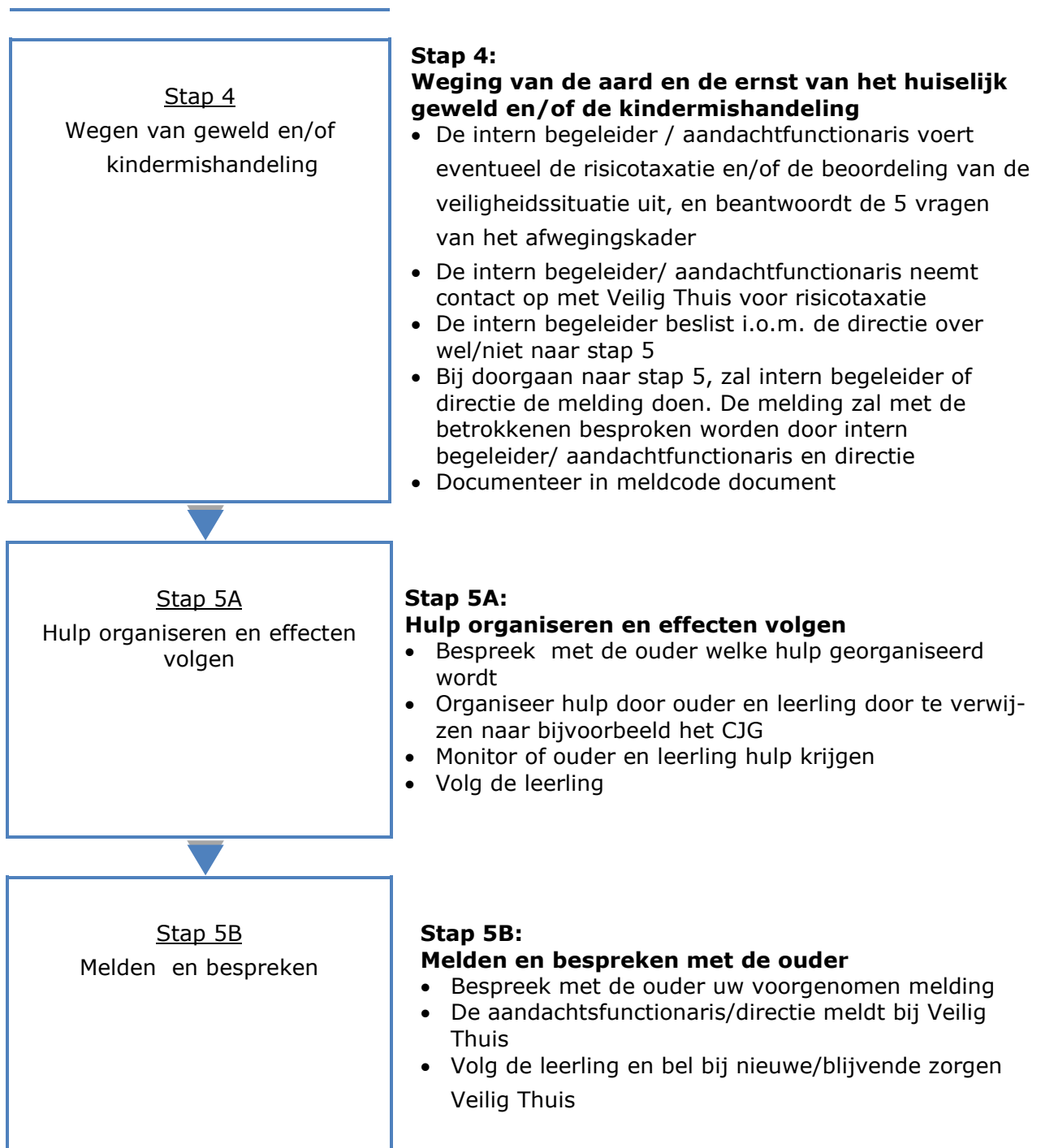
In aanmerking nemende:

- de Wet Maatschappelijke Ondersteuning
- de Wet op de Jeugdzorg;
- de Wet Bescherming Persoonsgegevens;
- de Wet op het Primair Onderwijs;

Stelt De Paradijsvogel de volgende Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling vast.

Route bij signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling

I. Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

De stappen van de meldcode

De stappen gaan in *vanaf* het moment dat er signalen zijn geconstateerd. Signaleren is een belangrijk onderdeel van de beroepshouding. Signalering is geen stap in het stappenplan, maar een grondhouding die in ieder contact met het kind en de ouder wordt verondersteld. Het stappenplan wijst je de weg bij vermoedens van huiselijk geweld of van kindermishandeling. De volgorde van het stappenplan is niet dwingend, stappen kunnen soms twee of drie keer worden gezet. Waar het om gaat, is dat op enig moment in het proces alle relevante stappen worden doorlopen, voordat er een beslissing wordt genomen om zelf hulp te organiseren of eventueel een melding te doen. Dat laat de mogelijkheid open om bijvoorbeeld te versnellen als dat kan, door van stap 3 direct door te gaan naar stap 5, of het stappenplan te beëindigen als zorgen over signalen zijn weggenomen. Altijd staat het belang en de veiligheid van het kind voorop.

Stap 1: In kaart brengen van signalen

Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast. Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen. Bij onduidelijk lichamelijk letsel is het van belang om zo snel mogelijk contact op te nemen met Veilig Thuis om een letselduidingsexpert in te schakelen. Raadpleeg in dat geval altijd eerst de aandachtfunctionaris.

NB. Wanneer er vermoedens zijn van eengerelateerd geweld moet direct contact opgenomen worden met het Landelijk Expertisecentrum Eengerelateerd Geweld (LEC EGG). In het geval van vrouwelijke genitale verminking zal direct contact opgenomen moeten worden met PHAROS.

Bij vroegsignalering worden signalen gezien die duiden op een zorgelijke of mogelijk bedreigde ontwikkeling. Zelden zullen deze signalen direct duidelijkheid geven over de oorzaak zoals huiselijk geweld of kindermishandeling. Het is daarom verstandig uit te gaan van de signalen die je als leerkracht of andere betrokkene bij de leerling of in de interactie tussen ouder(s) en leerling waarneemt. In deze fase observeer je de leerling in de klas en eventueel daarbuiten waardoor je de signalen in kaart kunt brengen.

Het is goed om in deze stap op een informele manier met ouders in gesprek te gaan. Tijdens het uitwisselen over de activiteiten van de dag, de leerling en de feitelijkheden die je opvallen, krijg je een beeld waardoor je ook met informatie van de ouder(s) de situatie in kaart kunt brengen.

Breng hiernaast ook in kaart wat je opvalt in het contact tussen ouder en kind. Als leerkracht verzamel je alle signalen. Hierdoor wordt duidelijker of er zorgen zijn en welke dit zijn.

Alle gegevens die te maken hebben met het signaleren en handelen worden vastgelegd in het leerling dossier in ESIS. De leerkracht en de aandachtfunctionaris doen dit in overleg. Leg zowel signalen vast die zorgen bevestigen, maar ook die deze ontkrachten. Het is belangrijk om signalen (vermoedens) en feiten (observaties) goed van elkaar te scheiden.

Leg in het leerling dossier de volgende gegevens vast:

- Vermeld altijd datum, plaats, situatie en overige aanwezigen.
- Signalen die duidelijk maken welke zorgen u ziet, hoort of ruikt.
- Signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten.
- Contacten over deze signalen.
- Stappen die worden gezet.
- Besluiten die worden genomen.

- Vervolgaantekeningen over het verloop.

Beschrijf de signalen zo feitelijk mogelijk, ouders hebben inzagerecht in het dossier:

- Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht.
- Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd.
- Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde professional.

NB.

Betreffen de signalen huiselijk geweld of kindermishandeling gepleegd door een medewerker, meld de signalen dan bij de directie, conform de Wet Preventie en bestrijding van seksueel geweld en seksuele intimidatie in het onderwijs, artikel 4 Verplichting tot overleg en aangifte inzake zedenmisdrijven (meld- en aangifteplicht). In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing.

Stap 2: Collegiale consultatie en raadplegen Veilig Thuis.

In deze stap worden signalen met de aandachtfunctionaris besproken. Deze neemt contact op met Veilig Thuis voor advies. Dit is van belang om de waargenomen signalen te kunnen duiden.

Eventueel kan de leerling na consultatie (leerlingbespreking) ter bespreking worden ingebracht in het Multi Disciplinair Overleg (MDO) van de school. Om een kind in het MDO te bespreken, is altijd toestemming van ouders nodig. Ouders worden voor dit overleg uitgenodigd. Anoniem bespreken is ook een mogelijkheid, er worden dan geen notulen gemaakt van het overleg.

Gespreksvaardigheid om in gesprek te gaan over zorgen en het vragen om toestemming van de ouder(s) is een specifieke deskundigheid en bij dit gesprek kan de aandachtfunctionaris ondersteunen. Veilig Thuis kan advies geven over de wijze waarop dit gesprek aan te gaan. Indien ouders weigeren, is dit een zorgelijk signaal en dit moet worden meegenomen in de weging (Stap 4). De leerling kan overigens anoniem worden besproken wanneer de ouders geen toestemming geven, maar dit verdient niet de voorkeur vanwege de eventuele vervolgacties.

Door ouders continu te betrekken en in overleg te treden, is de kans groter dat de zij gemotiveerd zijn om de situatie te verbeteren en/of hulp te aanvaarden.

In deze stap wordt er altijd contact opgenomen met Veilig Thuis voor advies.

De leerkracht en/of aandachtfunctionaris legt alle gesprekken, genomen stappen en overwegingen vast in ESIS. De aandachtfunctionaris beheert dit dossier.

Noodsituaties

Bij signalen die wijzen op acuut en zodanig ernstig geweld dat uw ouder(s) of zijn gezinslid daartegen onmiddellijk moet worden beschermd, kunt u meteen advies vragen aan Veilig Thuis of contact opnemen met de politie. Indien op basis van de signalen blijkt dat er onmiddellijke actie geboden is, kan direct een melding worden gedaan.

Stap 3: Gesprek met de ouder(s)

Situaties waarin het vermoeden bestaat van huiselijk geweld of kindermishandeling vragen om een open houding en transparante werkwijze van de medewerker naar kinderen en ouders. De gesprekken met ouders en het kind zijn een onderdeel van het kunnen wegen van signalen en het beoordelen van de situatie (stap 4)¹. Het is dan ook belangrijk om zo snel mogelijk na de stappen 1 en 2 met hen in gesprek te gaan.

¹ De in de meldcode bedoelde gesprekken worden altijd gescheiden gevoerd van de gesprekken die in het kader van professionele dienstverlening worden gevoerd.

Het gesprek wordt altijd door de leerkracht en de aandachtfunctionaris voorbereid. Ter ondersteuning bij het voorbereiden van het gesprek met ouders, kan Veilig Thuis worden geraadpleegd.

Als leerkracht stel je het kind, voorafgaand aan het gesprek met ouders, hiervan op de hoogte. Bespreek met het kind dat je gaat praten met de ouders met als insteek om het kind verder te helpen. Probeer openheid te geven door de stappen met het kind door te nemen. Beloof nooit geheimhouding aan het kind!

Het gesprek met ouders wordt door de leerkracht samen met de aandachtfunctionaris gevoerd. Hierbij zijn de volgende punten van belang:

1. Leg de ouder(s) het doel uit van het gesprek.
2. Beschrijf de feiten die u hebt vastgesteld en de waarnemingen die u hebt gedaan.
3. Nodig de ouder(s) uit om een reactie hierop te geven.
4. Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van wat u hebt gezien, gehoord en waargenomen. In geval van een vermoeden van (voorgenomen) vrouwelijke genitale verminking (meisjesbesnijdenis) neemt u met spoed contact op met Veilig Thuis of een gespecialiseerde instantie.
5. Overweeg een gespreksverslag te maken en vraag ouders om deze te ondertekenen.

In de meeste gevallen is het onduidelijk wat de oorzaken zijn van de signalen. Door ouders te informeren en uit te wisselen over de ontwikkeling van hun kind, kunnen zorgen verduidelijkt, ontkracht of bekrachtigd worden. Nodig de ouders expliciet uit tot het geven van hun mening en vraag door over leerling gerelateerde onderwerpen in de thuissituatie. Herkennen ouders de situatie? Hoe gedraagt de leerling zich thuis? Hoe reageren de ouders daarop? Hoe gaat het opvoeden thuis? Hoe reageert het kind hierop? Hoe is de ontwikkeling van het kind tot nu toe verlopen? Wat vinden ouders daarvan? Hoe ervaren ouders de opvoeding en hun rol als ouder?

Indien een handelings- of begeleidingsplan wordt ingezet voor de leerling, wordt dit ook met ouders besproken. Het is van belang dit plan regelmatig te evalueren en opnieuw met ouders te bespreken.

Indien de ouders de zorgen herkennen, kunnen gezamenlijk de vervolgstappen worden ondernomen (bijvoorbeeld opvoedingsondersteuning). Ook kunnen handelingsadviezen voor thuis en op school worden uitgewisseld.

Indien tijdens het gesprek met de ouders de zorgen van de professionals worden weggenomen, kan worden besloten om de stappen van de meldcode niet verder te doorlopen. Eventueel kan worden besloten het kind te blijven volgen in het MDO. Deze beslissing wordt door de leerkracht en aandachtfunctionaris gemaakt. Indien zorgen niet zijn weggenomen, wordt het stappenplan vervolgd.

Het doen van een melding bij Veilig Thuis zonder dat de signalen zijn besproken met de ouders, is alleen mogelijk als:

- de veiligheid van het kind, de ouders, die van u zelf, of die van een ander in het geding is;
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de ouder(s) door dit gesprek het contact zal/zullen verbreken.

NB: Advies vragen aan Veilig Thuis mag altijd anoniem.

Stap 4: Weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

Weeg op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de ouder(s) het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Weeg eveneens de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling. Binnen het basisonderwijs wordt vanaf 1 januari 2019 gebruik gemaakt van een afwegingskader. Neem bij twijfel contact op met SMW+, Veilig Thuis of de jeugdgezondheidszorg (JGZ) en laat deze mede de weging maken.

Afwegingskader:

- 1) Heb ik op basis van de stappen 1 t/m 4 van deze meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling?
 - *Nee: afsluiten en vastleggen in dossier.*
 - *Ja: ga verder met afweging 2.*
- 2) Schat ik op basis van de stappen 1 t/m 4 van de meldcode in dat er sprake is van een acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid?
 - *Nee: ga verder met afweging 3.*
 - *Ja: melden bij Veilig Thuis. De afwegingen 3 t/m 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen.*
- 3) Ben ik in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden?
 - *Nee: melden bij Veilig Thuis.*
 - *Ja: ga verder met afweging 4.*
- 4) Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten?
 - *Nee: melden bij Veilig Thuis.*
 - *Ja: hulp bieden of organiseren, ga verder met afweging 5.*
- 5) Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van veiligheid en/of het herstel van alle betrokkenen?
 - *Nee: (opnieuw) melden bij Veilig Thuis.*
 - *Ja: hulp afsluiten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners.*

Stap 5: Beslissen: zelf hulp organiseren of melden

In deze stap weeg je de verkregen informatie uit stap 1 t/m 4 en wordt samen met de aandachtfunctionaris en Veilig Thuis een beslissing genomen: zelf hulp organiseren of melden. De beslissing kan later bijgesteld worden, wanneer de zelf georganiseerde hulp onvoldoende resultaat oplevert.

Stap 5A: Hulp organiseren en effecten volgen

Meent u, op basis van uw afweging in stap 4, dat u de leerling en zijn gezin redelijkerwijs *voldoende* tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling kunt beschermen:

- *organiseer* dan de noodzakelijke hulp;
- *volg* de effecten van deze hulp;
- *doe* alsnog een *melding* als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt, of opnieuw begint.

Als u gebruik maakt van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), kan vanuit het CJG verdere acties worden gecoördineerd. Er wordt een casemanager aangesteld. Tijdens de zorgbespreking bij het CJG wordt de hulpvraag van school en ouders besproken, de

hulpvraag beoordeeld, een aanpak vastgesteld, handelingsadviezen voor de leerkracht gegeven en vindt advisering over verdere hulp plaats.

De casemanager bespreekt met ouders de uitkomst van de bespreking. Bespreek met de ouders de verder te nemen stappen voor geadviseerde hulpverlening voor de leerling en/of de ouder. Geef informatie en maak afspraken over de eventuele indicaties die nodig zijn voor verdere hulp. Verwijs de ouders door en vraag daarna of de ouders is aangekomen bij de hulp.

Indien u voor een van voorgaande stappen ondersteuning nodig heeft, vraag deze aan bij de casemanager.

In deze stap is het voor school van belang dat ouders en de leerkracht en de aandachtfunctionaris afspraken maken over de begeleidings- en zorgbehoeften van de leerling. Stel een handelings- of begeleidingsplan op en voer dit uit. Bespreek wie de regie voert over dit plan. Deel de voortgang van dit plan geregeld met ouders.

Stap 5B: Melden en bespreken met de ouder(s)

Kunt u uw leerling *niet voldoende* tegen het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling beschermen, of *twijfelt* u er aan of u hiertegen voldoende bescherming kunt bieden:

- *meld* je vermoeden bij Veilig Thuis;
- *sluit* bij je melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die u meldt (ook) van anderen afkomstig is;
- *overleg* bij je melding met Veilig Thuis wat u *na de melding*, binnen de grenzen van uw gebruikelijke werkzaamheden, *zelf* nog kunt doen om uw leerling en zijn gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen.

Bespreek de melding vooraf met de ouders². U bespreekt de melding ook met de leerling wanneer deze 12 jaar of ouder is.

1. Leg uit waarom u van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is.
2. Vraag de leerling en/of ouders uitdrukkelijk om een reactie.
3. In geval van bezwaren van de leerling en/of ouders, overleg op welke wijze u tegemoet kunt komen aan deze bezwaren.
4. Is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om uw leerling of zijn gezinslid te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in uw afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de leerling of zijn gezinslid door het doen van een melding daartegen te beschermen.
5. Vraag bij voorkeur toestemming bij de ouder voor het doen van een melding. Indien de ouder geen toestemming geeft, zet je het traject voort.
6. Doe een melding indien naar uw oordeel de bescherming van de leerling of zijn gezinslid de doorslag moet geven.
7. Volg de effecten van deze hulp.
8. Doe eventueel opnieuw een melding als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt, of opnieuw begint.

Evaluatie

De aandachtfunctionaris spreekt een evaluatiemoment met de betrokken medewerker en eventuele externen af, om te bespreken hoe het proces is verlopen en of er verbeterpunten zijn. De aandachtfunctionaris legt de evaluatie vast en koppelt dit geregeld terug aan de directie.

² In het MDO of in overleg met de casemanager kan bepaald worden wie dit gesprek voert. Ook de omstandigheden en benodigde veiligheid dienen vooraf te worden besproken.

II Verantwoordelijkheden van De Paradijsvogel in het scheppen van een randvoorwaarde voor een veilig werk- en meldklimaat

Om het voor medewerkers mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en om de stappen van de meldcode te zetten, draagt de school er zorg voor dat:

Directie, bestuur en/of leidinggevenden:

- de meldcode opnemen in het zorgbeleid en/of veiligheidsbeleid van de organisatie;
- een aandachtfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling (de intern begeleider) aangesteld is;
- de deskundigheidsbevordering (zoals signaleren van kindermishandeling en huiselijk geweld, melden in de verwijsindex) voor zover nodig opnemen in het scholingsplan;
- regelmatig trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering aanbieden aan medewerkers, zodat medewerkers voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de code;
- de meldcode aansluit op de werkprocessen binnen de organisatie;
- de meldcode aansluit op de zorgstructuur van de organisatie;
- voldoende deskundigen intern en extern beschikbaar stellen om de medewerkers te kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van de code;
- de werking van de meldcode regelmatig evalueren en zo nodig acties in gang zetten om de toepassing van de meldcode te optimaliseren;
- binnen de organisatie en in de kring van ouders bekendheid geven aan het doel en de inhoud van de meldcode;
- afspraken maken over de wijze waarop de school zijn medewerkers zal ondersteunen als zij door ouders in of buiten rechte worden aangesproken op de wijze waarop zij de meldcode toepassen;
- eindverantwoordelijkheid dragen voor de uitvoering van de meldcode.

De aandachtfunctionaris (intern begeleiders)

- als vraagbaak functioneert binnen de organisatie voor algemene informatie over (de meldcode) kindermishandeling;
- signalen herkent die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- kennis heeft van de stappen volgens de meldcode;
- taken vaststelt van een ieder (wie doet wat en wanneer);
- deelneemt aan het Multi Disciplinair Overleg (MDO)
- de aansluiting van de meldcode op de werkprocessen uitvoert;
- de aansluiting van de meldcode op de zorgstructuur uitvoert;
- samenwerkingsafspraken vastlegt met ketenpartners;
- de uitvoering van de meldcode coördineert bij een vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling;
- waakt over de veiligheid van de leerling bij het nemen van beslissingen;
- zo nodig contact opneemt met Veilig Thuis voor advies of melding.
- de genomen stappen evalueert met betrokkenen;
- toeziet op zorgvuldige omgang met de privacy van het betreffende gezin;
- toeziet op dossiervorming en verslaglegging.

Leerkracht:

- signalen herkent die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- overlegt met de aandachtfunctionaris bij zorg over een leerling aan de hand van waargenomen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- afspraken uitvoert die zijn voortgekomen uit het overleg met de aandachtfunctionaris, zoals observeren of een gesprek met de ouder(s);
- de resultaten bespreekt van deze ondernomen stappen met de aandachtfunctionaris.

De directie, de leidinggevende en de medewerkers zijn *niet* verantwoordelijk voor:

- het vaststellen of er al dan niet sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld;
- het verlenen van professionele hulp aan ouders of leerlingen (begeleiding, therapie).

Bijlage: praktische contactgegevensAandachtfunctionarissen:

Saskia van Alphen (IB gr 1 t/m 3) ma, di, woe

Jessica IJszenga (IB gr 4 en 5) ma, di, woe, vrij

Wieteke Vermaas-Vrijenhoek (IB 6 t/m 8) ma, di, woe

Politie: 112 (bij noodsituaties)

Veilig Thuis: 0800-2000

Crisisdienst Bureau Jeugdzorg Haaglanden

070 - 3795160 (buiten kantooruren)

070 - 308299 (locatie Neherkade)

Letselduidingsdeskundige: 030-2758292

Landelijk Expertisecentrum Eergerelateerd Geweld (LEC EGG)

<http://www.leceergerelateerdgeweld.nl/lec-egg>

Pharos: expertisecentrum gezondheidsverschillen

<http://www.pharos.nl/nl/kenniscentrum/meisjesbesnijdenis/meisjesbesnijdenis>